

Riu Cardener

Súria

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Vall del riu Cardener
Emplaçament Travessa el terme de Súria pel seu costat Oest

Coordenades:

Latitud: 41.828836050168
Longitud: 1.7484871411812
UTM Est (X): 396075
UTM Nord (Y): 4631530

Classificació

Número de fitxa 08274 - 42
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Les lleres presenten brutícia
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Pública
Titular: Agència de l'Aigua, Generalitat de Catalunya, BARCELONA
Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA- J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa: dg., 05/12/1999 - 01:00
Autoria de la darrera revisió: Marta Lloret Blackburn-Antequem, S.L.
Data de la darrera revisió: dj., 23/09/2021 - 13:00

Descripció

És l'eix principal de la hidrografia local, amb un recorregut dins del terme de 6.365 metres. També és el corrent amb major cabal (uns 7 metres cúbics per segon). Té un règim regular, malgrat un sever estiatge (COTS, OBRADORS, PINZOLAS, 1991). Rep les aportacions, per la dreta de la Rasa del Nasiet (font de la Vinya), la de Costafreda (fonts de Costafreda) i la riera de cal Mateu de Truiar (riera d'Antius), la qual forma límit amb el terme de Callús. Per l'esquerra hi ha el torrent del Bògit, la riera d'Hortons (de cal Trist), - la qual té per afluents les rases de cal Rei, cal Mariano i del Quer (font del Quer) - , la riera del Tordell - que recull les aigües del torrent Fondo -, la riera d'Argençola, el torrent de cal Gallifa (font de Gallifa) i del torrent de cal Garges (font de Garges)-, el torrent de Fusteret o del Camprubí (font de la Serra) i, finalment, la riera de Bugadella (font de la Formiga i de les Comes) (REGUANT, 1988). Es poden observar restes de boscos de ribera, amb abundant canyís a frec d'aigua i força canya comú. Al seu recorregut es troben àlbers, pollancre, freixes, pinasses i altres. Prop de cal Jover es pot veure una bona quantitat d'ailants. També s'observen tamarius en estat arbustiu, la qual cosa indica la salinitat natural del territori (VILANOVA, 1999). El riu aquests darrers anys ha recuperat part de la fauna que tenia, en la que destaquen la carpa, la bagra, el barb i el peix-gat. Resulta d'interès la presència de nàiades, localitzades al canal d'Abadal, la recent troballa de les quals ha generat dues possibles explicacions: 1. Que van ser introduïdes per un pescador fa uns divuit anys, importades d'un pantà de l'Aragó i 2. Es tracta de fauna autòctona, que la millora de l'aigua ha provocat la seva expansió i, la seva detecció al netejar el canal. En la toponímia es poden resseguir accidents fluvials vinculats al riu, com a torrents (Fondo, del Bògit, de Bogadella, de Camprubí, de Cal Rei, del Solà, del Quer, Pèlic, Trullà, de Bogadella, de Cal Pes, del Canonge, dels Galàpets), rieres (d'Hortons, de Costafreda, de Borrissol), balç (balç de la Socova, per un altre lloc punt interessant des de un punt de vista geològic, encara que resta aclarir si administrativament es pot considerar també com a pertanyent al municipi), balç de Cal Lladó, que per la seva situació, sempre a sigut un lloc que passivament ha pres part en esdeveniments rellevants de la història moderna, balç de Cal Jové, d'aprofitament industrial pel molí del mateix nom (LOSADA, 2000), etc.

Observacions:

Una conseqüència indesitjable de les mines de potassa és la forta salinització dels rius. L'afectació més forta va tenir lloc a la dècada de 1980, fins que el setembre del 1988 entrà en servei el col·lector de salmorres del Llobregat-Cardener, el qual, malgrat que no ha resolt el problema si que l'ha disminuït en part, encara que la resta és suficient per a salinitzar tot l'aqüífer. El Cardener, abans d'arribar a les mines de Súria, porta una proporció relativa de 10 Na : 1 K, en canvi aigües avall de l'explotació, la relació és 30 Na : 1 K, és a dir, augmenta fortament la proporció relativa de potassi. Actualment la quantitat més important de sal que entra al Cardener té lloc a l'alçada del barri del Fusteret, convertint-se en aigües salobres. Aquesta salinització, té el seu origen en la següent realitat: un canal pren l'aigua del Cardener al Pla de Reguant, per la riba dreta i travessa el riu a l'estret del Fusteret. L'aigua salta a l'interior d'un pou on hi ha instal·lada la turbina i, per mig d'un canal subterrani d'un centenar de metres, sobreeixien a la riba esquerra. Durant el tram soterrat, l'aigua dobla la salinitat per l'incorporació d'aigües subterrànies salades. El mateix li succeeix al riu. A la riba esquerra, des de poc més amunt de l'edifici de la turbina fins a la sortida del canal, subterràniament, entra al Cardener, aigua salada. Si el cabal és escàs, s'aprecien eflorescències salines, blanques, en aquest marge de riu. En aquest tram s'obtenen valors variables de salinitat, alguns més propis d'aigua de mar que de riu. L'aigua de la font de la Serra, és salada i es desviada directament al col·lector. Si bé hi ha capes de clorur sòdic superficial que poden salinitzar l'aigua del Cardener, el predomini de clorur potàssic indiquen que la major part d'aquesta sal prové del runam (BADIA, 1999). Un altre aiguat de consideració va ser el del 1907, el qual destruï bona part de la indústria local. El desbordament del Cardener, ocorregut el dia 12 d'octubre, ocasionà greus perjudicis avaluats en 1000 ptes. al convent de les Germanes Dominiques i en 172670 a l'agricultura. Fou el poble més afectat de la conca fluvial. Les fàbriques varen inundar-se en les respectives plantes baixes. La situació va ser greu, sobretot per a la indústria: les tres fàbriques que aleshores hi havia pagaven setmanalment 4000 duros de jornals per tal

d'arranjar les destrosses. La importància de les inundacions queda reflectida per les visites de personalitats a Súria, dies després de la riuada. El 18 d'octubre va venir el bisbe de Vic, Josep Torras i Bages i el dia 20 el rei Alfons XIII, acompanyat del cap de govern, Antonio Maura (REGUANT, 1988). Cap l'any 1920 es travessava el riu en barca, que era propietat d'en "Castilla" (REGUANT, 1997). L'any 1932, a la Festa Major, es va inaugurar la barana del riu, que havia estat encarregada per l'Ajuntament a Lluís Guilà, amb el projecte de fer 51 pilars de formigó (REGUANT, 1997). Una altra gran riuada es va produir durant la nit del 7 al 8 de novembre de 1982, causant unes pèrdues econòmiques valorades amb més de mil milions de pessetes. Va desaparèixer la palanca de la Fàbrica Vella, una part del mur de contenció del pont nou de Salipota i provocà el tancament de l'empresa de filatura Suriatex, SA, on hi treballaven 140 persones. Actualment les seves instal·lacions fabrils s'han venut en petites parcel·les que han adquirit tallers industrials de diversos rams (REGUANT, 1988).

Història

En un precepte de confirmació de bens que el monestir de Santa Maria de Ripoll tenia a Sant Cugat del Racó (Castelladral), datat el 24 d'agost del 938, s'esmenta per límit d'aquesta parròquia la riera de Tordell (REGUANT, 1988). El mateix succeeix en l'acta de fundació del monestir de Serrateix del 977 i en l'acta d'elecció del primer abat de l'esmentat monestir, també del 977, en que es cita la riera d'Hortons (REGUANT, 1988). Abans de l'any 1500, el riu en arribar a l'actual plaça de Sant Joan es partia en dos: el braç dret baixava per l'actual llit, mentre que el braç esquerre passava entre l'actual carrer de Magí Fàbrega i la avui carretera, cap els horts de la Clota. Els dos braços es tornaven a unir una mica aigües avall d'on hi ha ara la depuradora, abans de la zona de les bombes de Súria K. L'any 1672, el castlà Tries va fer donació de la castlania a la comunitat del Miracle. Aquesta van començar la seva actuació desviant el riu i fent passar tot el corrent d'aigua cap on era el braç dret, que és el curs actual. Les obres es van fer mitjançant grans munts de pedres, tants que la zona es va conèixer com els Rastells, nom el qual encara es coneix el barri que s'hi va anar edificant. La concessió d'aprofitament de les aigües del Cardener per a recs va ser feta a perpetuïtat el 1705 (BREU HISTÒRIA, s.d.) Un pagès surienc ens descriu la seva impressió de la riuada del Cardener que es produí el 23 de maig de 1853: "feu un excés de pluja y en la nit vingué lo riu mol gros que va pujar buit graons de la escala del Ostal del comú de Suria y a mitge enclusa del Oliva farrer y va durar tot lo dia 24 donan molts grans dañs ap tal que per temor los moliners fugiren del meu molí que ja arribava la aygua fins al pou per sobra lo ort y me trenca la resclosa mol fortament y sen porta tots los orts de la bora del riu a la part de ma casa de Reguant al pas del camí Real un camp de xexa y la terra que may ninguna persona no y abia vist ficar lo riu y al Ostal la porta estan tancada ap pany y clay y lo ba arrencar y trencar los claus del pany ames de las barres que per dintre apuntelaban la porta del carrer. En quant a la resclosa en tot lo riu no ha quedat ninguna bona sino la del Canals y todas las demes trencadas molt grabament y la de la Malagarriga se len porta tota enterament y lo dia 26 ba tornar benir higuament y com la resclosa ja era asentada del dia 23 ba ana molen sempra las pedras y bas qeudar quasi sens resclosa per los grans desmuns y grossas pedras que abian tirar al riu quan feian la carretera y lo dia 4 de juny ba tornar a fer altra vinguda gran com las otras y fou lo resultat que lo replazar lo dany de la resclosa hi tingut de posar 1.400 lliures jornals ap semanas de 56 homas y los mes barato 7 rals lo jornal y den quintars de ferro ap claus y la obaga queda de fusta grossa destrossada". (REGUANT, 1988: 493).

Bibliografia

BADIA I GUITART, Jordi (1999) "Els runams salins del Bages" Dovella, Núm. 64, pp. 41-48, Manresa, Centre d'Estudis del Bages. BREU HISTÒRIA ... (s.d.) Breu història del regadiu a Súria, Text mecanografiat.

COTS I PORTÍ, M. Teresa; OBRADORS I PUIGDELLÍVOL, Rosa M.; PINZOLAS I GERMAN, Eduard (1991) El poble vell de Súria. Guia didàctica. Manresa: Ajuntament de Súria.

FENOY, Elsa (1999) "Flora" Sender de Súria. Volta al terme municipal. Variant de Coaner. Variant dels llacs d'Argençola, Súria, Centre Excursionista de Súria.

LOSADA, Cristina (2000) Toponímia de Súria. Treball mecanografiat pel 2n curs de Batxillerat B. Súria.

REGUANT i AGUT, Josep (1988) "Súria", Història de les comarques de Catalunya. Bages". Volum II, pp. 475-502, Manresa, Edicions Parcir, Edicions selectes.

REGUANT i AGUT, Josep (1997) Súria. Història en imatges 1894-1975. Col·lecció "Fotografia històrica", núm. 4. Manresa: Angle Editorial, Centre d'Estudis del Bages.

SALA, Miquel; JOFRE, Salvador (inèdit) El Pla de Reguant i la seva biodiversitat, Súria, 2000

SALA, Miquel; OLIVES, Amadeu (inèdit) Inventari de l'entorn natural de Súria, Súria, treball mecanografiat. Grup de Natura del Centre Excursionista.

SOLER I CLARIANA, Pau (1985) Súria, el meu poble. Súria.

VILANOVA, Josep (1999) "Flora" Sender de Súria. Volta al terme municipal. Variant de Coaner. Variant dels llacs d'Argençola, Súria, Centre Excursionista de Súria.

